

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

TÝRANÝ JEDINEC Z POHLEDU SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA

Bakalářská práce

Autor: Lucie Trnková
Vedoucí práce: Mgr. Marcela Fojtíková Roubalová, Ph.D.

Olomouc 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne 5. dubna 2016

.....

Lucie Trnková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí bakalářské práce Mgr. Marcele Fojtíkové Roubalové, Ph.D. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1. SYNDROM CAN	7
1.1. Definice, pojem.....	7
2. TÝRÁNÍ.....	8
2.1. Definice týrání	8
2.2. Formy týrání	8
2.2.1. Ohrožení dítěte prostředím.....	9
2.2.2. Tělesné týrání dětí.....	9
2.2.3. Psychické týrání dětí	9
2.2.4. Zanedbávání jako forma týrání	10
2.2.5. Zneužívání dětí.....	10
2.2.6. Jiné formy týrání dětí	11
3. TÝRANÝ JEDINEC JAKO OBĚŤ	12
3.1. Oběť týrání	12
3.1.1. Oběť fyzického týrání	12
3.1.2. Oběť psychického týrání	13
3.1.3. Oběť sexuálního týrání.....	13
3.1.4. Oběť zanedbávání	14
3.2. Rizikové faktory.....	14
4. PACHATEL.....	15
4.1. Definice pachatele, pojmu	15
4.1.1. Pachatel fyzického týrání	17
4.1.2. Pachatel psychického týrání.....	17
4.1.3. Pachatel zanedbávání	17
4.1.4. Pachatel sexuálního týrání	18
5. DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	19
5.1. Definice pojmu	19
5.2. Typické znaky domácího násilí	19
5.3. Formy domácího násilí	19
5.4. Domácí násilí podle typu oběti	20
5.5. Rizikové faktory pro domácí násilí.....	21

6. PREVENCE SYNDROMU CAN.....	22
6.1.Primární prevence	22
6.1.1. Záměrné působení na širokou veřejnost.....	22
6.1.2. Záměrné působení na rodiče a vychovatele	23
6.1.3. Záměrné působení na odborné pracovníky a tzv. veřejné činitele	23
6.2.Sekundární prevence	24
6.3.Terciální prevence	24
7. POPIS VÝZKUMU	25
7.1. Výzkumný problém.....	25
7.2. Cíle výzkumu	25
7.3. Metodologie a metody.....	25
7.3.1. Kvalitativní výzkum.....	25
7.3.2. Metoda sběru dat	26
7.3.3. Případová studie	26
7.3.4. Analýza dat v případové studii.....	27
7.4. Objekt výzkumu.....	27
8. PŘÍPADOVÁ STUDIE	28
8.1. Kategorizace.....	28
8.1.1. Dětství	28
8.1.2. Škola.....	30
8.1.3. Rodina	32
8.1.4. Dětský domov a Azylový dům.....	36
8.1.5. Vztahy	39
8.1.6. Současnost.....	40
8.2.Závěr případové studie	41
9. SHRUTÍ PŘÍPADOVÉ STUDIE	42
ZÁVĚR.....	44
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	45

ÚVOD

Týrání dětí a dospělých, je v dnešní době častěji diskutovaným tématem. V dnešní době stoupá počet týraných dětí a mladistvých. Mnoho lidí ani neví, co všechno spadá pod pojem týrání, a že i týrání může mít několik podob. Většina lidí si pod pojmem týrání představí fyzické násilí, ale tomu tak není. Chtěla bych díky této práci podat co nejvíce informací o tomto tématu. Co vůbec týrání je, jaké jsou formy a kdo se může stát obětí.

Jelikož je týrání dětí součástí syndromu CAN, v první kapitole si proto vysvětlíme, co syndrom CAN je. V druhé kapitole se zabývám týráním a dozvíme se zde informace o tom, jaké druhy týrání existují. Druhá kapitola je zaměřena na oběti a typologii obětí, a ve třetí kapitole se naopak zabývám pachateli. Týrání zahrnuje i týrání dospělých, proto jsem se v 5. kapitole věnovala domácímu násilí. Jak lze definovat domácí násilí, druhy domácího násilí, ale také rizikovými faktory. Moje práce má název Týraný jedinec z pohledu sociálního pedagoga. Jelikož v názvu se objevuje pojem sociální pedagog, poslední kapitola teoretické části se věnuje prevenci.

Praktická část této práce je věnována případové studii, kde jsem použila metodu nestrukturovaného rozhovoru. Celá případová studie je založena na jednom rozhovoru s respondentkou, která byla v dětství týrána. Jelikož respondentka nemá kontakt s rodinou, nemohla jsem provést rozhovory i s rodiči, nebo sestrou.

1. SYNDROM CAN

1.1. Definice Syndromu CAN

Syndrom CAN je syndrom týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte. Zkratka CAN znamená v anglické literatuře Child Abuse and Neglect (CAN). Česká definice zní: *Je to soubor nepříznivých příznaků v nejrůznějších oblastech stavu a vývoje dítěte i jeho postavení ve společnosti, v rodině především. Jsou výsledkem převážně úmyslného ubližování dítěti, způsobeného nebo působeného nejčastěji jeho nejbližšími vychovateli, hlavně rodiči. Jejich nejvyhraněnější podobou je úplné zahubení dítěte.* (Dunovský et al., 1995)

U syndromu CAN hraje velmi důležitou roli vzájemné působení všech zúčastněných osob, ale nejenom jich. Důležité jsou i složky a podmínky, ve kterých tento proces probíhá. Důležité jsou společensko-kulturní vztahy mezi dospělými a dětmi, dále také význam rodičovství ve společnosti. (Dunovský et al., 1995) Syndrom CAN je označován jako fyzické a psychické poškození. Dále také ohrožení sociálního stavu dítěte a ohrožení jeho vývoje. Toto jednání bývá ze strany dospělé osoby a je společensky nepřijatelné. (Bechyňová, 2007)

2. TÝRÁNÍ

2.1. Definice týrání

Existuje několik definic týrání, ale všechny jsou si docela podobné. Týrání podle Dunovského a kol.(1995, s. 24) *je to jakékoliv nenáhodné, vědomé (případně i nevědomé) jednání rodiče, vychovatele anebo jiné osoby vůči dítěti, jež je v dané společnosti nepřijatelné nebo, odmítané a jež poškozuje tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte, popřípadě způsobuje jeho smrt.* Je to jednání nepřijatelné, které má určité následky.

Týrání dětí je úmyslné ublížení, nebo ohrožení dítěte někým, kdo jedná v roli opatrovníka, byť jen na krátkou dobu. Týrání je obvykle rozděleno do čtyř kategorií: Tělesné týrání, sexuální zneužívání, psychické týrání a zanedbávání. Zanedbávání je považováno za nejčastější a pravděpodobně nejvíce život ohrožující. Zanedbávání může být například neposkytnutí základního přístřeší, dozoru, lékařské péče, nebo podpory. Fyzické týrání zahrnuje ublížení na zdraví nadměrnou silou. Emocionální zneužívání je nátlakové, ponižující chování, který zasahuje do běžného společenského, nebo psychický vývoje dítěte. Sexuální zneužívání zahrnuje nevhodné vystavení dítěte sexuálnímu nátlaku. Dále pasivní využívání dětí jako sexuálních podnětů pro dospělé. (Wissow, 1995)

2.2. Formy týrání

Když se řekne týrání, představme si kolik způsobů a forem týrání existuje. Pod pojmem forma týrání, si můžeme představit způsob týrání a ubližování dospělému, nebo dítěti. Je několik způsobů, kterými zle člověku ublížit, a žádný z nich není akceptovatelný společností. My si zde uvedeme několik typů, které jsou řazeny mezi ty nejčastější a nejpočetnější.

2.2.1. Ohrožení dítěte prostředím

Dítě je ovlivňováno již v prenatálním období. Dítě potřebuje určité specifické prostředí pro svůj spokojený a zdravý vývoj, a to již v matčině lůně. Pokud matka užívá alkohol a drogy, neprospívá to matce, natož tak nenarozenému dítěti. Mohou způsobit fetální alkoholový syndrom a jiné nemoci dítěte, nebo mohou dítě i zabít.

Další formou ohrožení dítěte díky prostředím je i vytváření nepříznivého prostředí dítěti pro život. Ať už nedostačující podmínky, nebo materiální či citový dostatek. (Bechyňová, 2007)

2.2.2. Tělesné týrání

Tělesné týrání je jedno z nejpřesněji prozkoumaných témat syndromu CAN. Tento typ týrání se dělí na dva druhy.

Tělesné týrání a jejich zneužívání aktivní povahy. Tělesné týrání dětí aktivní povahy definuje všechna násilí na dítěti. Například záměrné zanedbávání v péči, které může skončit i smrtí. Podle Dunovského a kol. (1995, s. 41) existuje tělesné týrání s následným poraněním.

Zde patří bití, opáření, popálení, trestání, aj. Dále uvádí tělesně týrané děti, jež nemají bezprostřední známky tělesného poranění. Patří sem například dušení, nebo také otrávení. Jako nejčastěji se vyskytující násilné zacházení, se uvádí tělesné trestání dětí. Dále také existuje tělesné týrání pasivní povahy. Je to nedostatečné uspokojení nejdůležitějších tělesných potřeb u dětí. Například psychické a sociální potřeby. Dále nedostatek zdravotní péče, nedostatky ve vzdělání a výchově, děti vykořisťované, aj.

2.2.3. Psychické týrání

Psychické týrání je na rozdíl od tělesného nejméně prozkoumaným a užívaným termínem. Psychické může také nazvat jako psychologické, nebo emoční. Tento typ týrání je nejhůře dokazatelným typem týrání dětí. Nejsou zde žádné viditelné známky násilí, jako například modřina, popálenina. Nejčastějším následkem psychického týrání je emoční nerovnováha, špatný psychický vývoj (inteligence, pozornost) a identita osobnosti. Jako příklad aktivního psychického týrání můžeme uvést ponižování, urážení, zesměšňování.

Nejčastěji se vyskytuje psychické týrání u rozvádějících se rodičů, kde se rodiče snaží dostat dítě na svoji stranu. Pasivní psychické týrání je, když se nedějí činy, které by se správně dítě mělo. Jako například když chybí láska, zájem a péče. (Dunovský et al., 1995)

Existuje několik druhů psychického týrání. Patří zde pohrdání, terorizování, korumpování a odpírání emoční opory.

2.2.4. Zanedbávání jako forma týrání

S tímto pojmem je velmi úzce spjat pojem deprivace, kdy deprivace znamená strádání, nedostatek něčeho. Zanedbanost je stav, kde je socioekonomická úroveň velmi nízká a výchova v tomto prostředí je nedostatečná. Dítě se nachází v jednoduchém prostředí, nemá dostatečnou hygienu, a také nechodí řádně do školy. Takové dítě nemá dostatečné prostředky pro svůj psychický a fyzický vývoj. Jedním z krajních případů sociální zanedbanosti je dítě izolované od lidské společnosti. (Dunovský et al., 1995)

Podle Bechyňové (2007, s. 24) jsou dva typy zanedbávání. Tělesné zanedbávání, kdy jde o nedostatek výživy, přístřeší, oblečení a jiných materiálních věcí. Patří sem i nedostačující dohled nad dítětem, nebo když rodič či jiný dospělý vystavuje dítě stresovým situacím. V období školního věku, je velmi časté zanedbání povinností z hlediska školy. Kontrolování žákovských knížek, nebo také kontrola, že dítě chodí do školy a má vše (úkoly, pomůcky) co má daný den mít.

Dalším typem je psychická deprivace. Psychická deprivace je dostatečné uspokojení psychických potřeb na určitou dobu. Podle Bechyňové (2007, s. 26-27) *Mezi základní psychické potřeby se řadí potřeba podnětové proměnlivosti, potřeba kognitivního řádu, potřeba emoční vazby, potřeba autonomie, potřeba otevřené budoucnosti a akceptování vlastní minulosti.*

2.2.5. Zneužívání dětí

Patří zde především sexuální zneužívání dětí, využívání dětí k práci, nebo ke krádežím a žebrání. Zneužívání se dá definovat jako využívání druhé osoby pro svůj prospěch.

Zneužívání dětí k práci je méně diskutované téma, ovšem i když byla dětská práce zakázána již několik století zpět, stále se v některých zemích objevuje. A lidé ji nevědomě podporují. Nakupují totiž výrobky, které tyto děti vyrábějí. Ve špatných podmínkách, o hladu a několik hodin denně. (Bechyňová, 2007)

Sexuální zneužívání je stav, kdy dospělí sexuálně využívá dítě a uspokojuje se na něm. Dále také, když dítě využívá k pornografii a prostituci. V literatuře se označuje jako Child Sexual Abuse (CSA). Patří zde i syndrom přizpůsobení, kdy se dítě přizpůsobí pohlavnímu zneužívání. Sexuální zneužití se dělí na dotykové a bezdotykové. A zahrnuje hned několik forem. Například exhibicionismus, obtěžování, sexuální útok, znásilnění, incest, pedofilní obtěžování, aj. (Dunovský et al., 1995)

2.2.6. Jiné formy týrání dětí

Mezi jiné formy týrání patří například druhotné ubližování, sexuální turismus, rituální zneužívání a organizované zneužívání dětí. (Dunovský et al., 1995)

Zvláštní formou týrání je Munchhausenův syndrom. Jde o formu týrání, která spočívá v přehnané citlivosti rodičů, kteří své dítě vystavují neustálé péči a kontrole doktorů. Většinou matka navštěvuje v nadměrné míře lékaře, a má strach že je dítě nemocné. Matky mohou samy dětem něco udělat a pak je vedou k lékaři. Dále zde patří i poškozování dětí, nebo také organizované týrání. (Bechyňová, 2007)

3. TÝRANÝ JEDINEC JAKO OBĚŤ

3.1. Oběť týrání

Když už se dítě, nebo dospělí stane obětí týrání, můžeme u něho pozorovat určité projevy. Jsou to známky toho, že se děje něco, co není v pořádku. Ovšem tyto znaky nemusí být viditelné, protože každá osoba se chová jinak, zaleží na její osobnosti. Jsou lidé, kteří se umí dobře přetvařovat, nebo dokáží v sobě svoje problémy potlačit. U těchto obětí se těžko identifikuje nějaký problém.

Disciplína, která zkoumá oběti, se nazývá viktimologie. Tato disciplína zkoumá z vědeckého pohledu oběti trestných činů. Prvotně se zabývá změnami v chování u obětí. Tato nauka se snaží přijít na výsledky, které by dokázali zabránit tomu, aby se lidé stávali oběťmi trestných činů. Snaží se stáhnout riziko ohrožení na minimum. Do této oblasti patří i bezpečné chování a viktimologie se zabývá i právní a psychologickou pomocí. (Čírtková, 2014)

Mezi oběti často patří osoby, které jsou nějak odlišné. U dětí se jedná především o těžko zvladatelné děti, děti co svádí, dráždí a provokují. Jedná se o děti, které trpí například lehkými mozkovými dysfunkcemi, děti které jsou nevlastní, nebo ve škole neprospívají. Dále také děti, které jsou neaktivní, utlumené a uzavřené (Hubáčková, 2015).

U dospělých (převážně u žen) se jedná o osoby neaktivní, tiché, ne sebevědomé nebo naopak drzé. Napadena může být i žena, která tyto vlastnosti nemá. To už je závislé především na pachateli a jeho povaze (Gjuričová, 2000).

3.1.1. Oběť fyzického týrání

Mezi rizikové osoby patří osoby, které jsou něčím zvláštní, nebo jiné. Není snadné je výchovně usměrňovat a vyznat se v nich. Tyto osoby mohou lidi okolo sebe unavovat, otravovat a dráždit. Jsou to například:

- Osoby/děti s lehkými mozkovými dysfunkcemi, neklidné děti, aktivní až „zbrklé“, nesoustředěné, aj.

- Osoby/děti zlostné, nebo z jiného důvodu neklidné, úzkostné, ustrašené.
- Osoby/děti retardované (u dětí mohou vyvolat zklamání rodičů, a reakcí je jejich agresivní chování)
- Děti/osoby s nižším intelektem, ve škole nebo v životě neúspěšní, nešikovní, nechutní, urážející a provokující aj.

Osoba se může stát obětí fyzického násilí, i když nesplňuje tyto rysy. Může se stát obětí díky situaci, například při zkratkovitém jednání ať už rodiče, nebo manžela/manželky. Typické situace jsou například partnerské konflikty při rozvodu, nebo v akutní fázi. Dále také stresová situace, alkohol a jiné omamné látky a stres z vlastní viny aj. (Dunovský et al., 1995)

3.1.2. Oběť psychického týrání

Psychické týrání je velmi těžko definovatelné a dokazatelné, jelikož u tohoto typu týrání nejsou jednoznačné a dokazatelné následky. Mezi oběti můžeme zahrnout všechny oběti syndromu CAN, jelikož psychické týrání je součástí všech druhů týrání. Psychicky týraná oběť má opožděný vývoj, může se pomočovat. Dále je časté lhaní, krádeže, nebo také násilné chování, smutek.

3.1.3. Oběť sexuálního týrání

Dětské oběti jsou docela častou rizikovou skupinou. U nejmenších dětí není pohlaví zcela rozhodující. U dětí v předškolním věku jsou více ohroženy dívky. Jsou to dívky, které mají ženské kypré tvary, nebo jsou koketní a mazlivé.

Mezi rizikové situace můžeme zahrnout:

- spaní rodičů s dětmi
- cizí lidé (muži) v rodině dítěte, kteří zde žijí (přítel matky), mohou zde patřit i přátelé a osoby u kterých není možné sexuální tabu (rodina) například: pěstouni, vychovatelé,...
- drogy a omamné látky
- uvolněná sexualita v rodině/ společnosti lidí = promiskuita
- jiné příležitosti a možnosti přijít do kontaktu s dítětem bez jiného dozoru (Dunovský et al., 1995)

3.1.4. Oběť zanedbávání

Mezi oběti zanedbávání můžeme zařadit například neaktivní děti/osoby, které nepřitahují zájem svého okolí. Opět sem patří skupina dětí/osob s mentální retardací, s pohybovým omezením, nebo se smyslovými vadami. Další rizikovou skupinou jsou osoby/děti vyčerpané, apatické a podvyživené. Pokud jde o zanedbávání, je to „zvláštní“ forma týrání, jelikož tato osoba není obětí agrese nebo jiné aktivity, ale naopak je zde výrazná neaktivita k osobě/dítěti.

Proti aktivitě dospělého je možno se bránit, proti nezájmu však aktivní obrana není.
(Dunovský et al., 1995, s. 111)

3.2. Rizikové faktory

Rizikové faktory jsou podle světové zdravotnické organizace (WHO), v určitých oblastech života dítěte/osoby popisovány celosvětovým pohledem:

Dítě: pohlaví, předčasná vyspělost, nechtěné dítě, tělesně postižené dítě;

Rodiče: nízký věk, osamělý vychovávající rodič, nechtěné těhotenství, nedostatečné výchovné rodičovské kompetence, osobní zkušenost s týráním v dětství, drogová závislost, nedostatečná předporodní péče, fyzická nebo psychická nemoc, problémy v partnerském vztahu;

Rodina: velikost rodiny, nízký socioekonomický status, společenská izolace, vysoký stupeň stresu, násilí nebo zneužívání v rodině v minulosti;

Komunita/společnost: neexistence nebo nerespektování dětských práv, neuznávání hodnoty dítěte (diskriminace podle pohlaví, děti menšinových skupin obyvatel, postižené), sociální nerovnost, organizované násilí (vátky, vysoká kriminalita, akceptace násilí ze strany společnosti, násilí prezentované v médiích, kulturní normy dané společností), (Hubáčková, 2015).

4. PACHATEL

4.1. Definice pojmu pachatel

Pachatel je důležitým článkem, ať už se jedná o týrání, zneužívání, aj. Je to osoba, která vše začíná, která je příčinou všeho. Bohužel těmto osobám se nejde vyhnout, můžeme je potkávat běžně každý den. Nemusíme vůbec čekat, že zrovna z tohoto člověka se stane pachatel týrání.

Podle zákona *Pachatelem trestného činu je, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná.* Ovšem musíme poznamenat, že pachatelem je i osoba, která pro trestný čin využila někoho jiného. (Jelínek, 2012)

Abychom si mohli pachatele rozdělit do různých skupin, je důležité si uvědomit, že pachatel lze vnímat z různých pohledů. Musíme brát v potaz jeho strukturu osobnosti, dynamiku osobnosti, vývoj a poznávání osobnosti. Všechny tyto složky tvoří souhrnný pojem tzv. osobnost pachatele (Čírtková, 2014).

Podle Čírtkové (2014) existuje 5 základních typů osobnosti pachatele.

- Socializovaný typ
- Neurotický typ
- Psychopatický typ
- Mentálně nedostačivý typ
- Psychotický typ

Socializovaný typ

Socializovaný typ je tzv. normální typ. Jedná se o osobu, která na spáchaný trestný čin jedná běžně. To zahrnuje lítost, smutek, otřesené sebevědomí, strach z reakce okolí, aj. Jeho motivaci lze pochopit, jelikož jednal například na základě tlaku, nebo nedbalosti. Socializovaný typ je ve společnosti lehce poznatelný. Tento typ spolupracuje, a lze u něj navázat spolupráci díky apelaci na morální hodnoty a citové vazby.

Neurotický typ

Neurotický typ je osoba, která trpí větší nebo menší neurotickou poruchou. Tato porucha se promítá do motivace a způsobu spáchání trestného činu. Pro neurotického pachatele je častou motivací nevyřešený emocionální konflikt například v rodině. Typický neurotický pachatel je mladiství, nebo mladého věku a pochází ze střední vrstvy. Jeho jednání lze nazvat jako protest proti rodině. Tento jedinec je emočně nestabilní a narušený. Jeho čin může být zapříčiněn z pocitu viny, nebo z frustrované potřeby uznání. U svého jednání tento typ pachatele nepocituje vinu.

Psychopatický typ

Psychopatický typ je nejčastějším typem pachatele. Osobnost tohoto typu je velmi rozhodující pro motivaci i pro způsob spáchání trestného činu. Jedinec se projevuje velmi specifickým chováním. Jeho chování je svérázné a nápadité. V literatuře je tento typ nazýván sociopat. Jeho typickým projevem je odmítání, nerespektování a porušování sociálních a právních norem. Práce s tímto typem pachatele není jednoduchá, ovšem dá se po nastudování literatury zvládnout. Takový člověk se nemůže napravit, ovšem může své chování zmírnit, kdy například natrénuje přiměřené a méně nápadné chování. Na povrch mohou vyniknout jeho původní nevhodné vzorce chování, jako je agrese a impulzivní jednání.

Mentálně nedostačivý typ

Mentálně nedostačivý typ se projevuje nízkou inteligencí. Jeho trestná činnost nebývá promyšlená. Obvykle se dopouští násilné činnosti a sexuálních útoků na nerovnocenných obětech (děti, zvířata). Jeho chování je jednoduché, používá omezenou slovní zásobu, nepoužívá souvětí, spíše jen popisuje. Spolupráce s touto osobou je složitější, jelikož je lehce ovlivnitelný.

Psychotický typ

Psychotický typ je osoba, která při páchání trestného činu trpí nějakou podobou nejtěžšího duševního onemocnění tj. psychózou. Jeho trestné činy představují většinou násilné trestné činy. Jeho činy jsou bizarní, nesrozumitelné a brutální. Jeho motivace je

nevysvětlitelná, zvrácená a nepochopitelná. Psychopatická pachatel je většinou zproštěn viny na základě jeho nepřičetnosti. (Čírtková, 2014)

4.1.1. Pachatel fyzického týrání

Pachatelem fyzického týrání jsou převážně osoby s agresivními povahovými rysy, nebo psychicky nemocní. Dále zde mohou patřit lidé s neurotickými problémy, alkoholici, drogově závislí, nevyspělí lidé, mladiství rodiče a povahově nezralí lidé. Pachatelem fyzického týrání se může stát i osoba, která je dlouhodobě ve stresu. Tento stres může způsobit uražení, ponížení nebo nezaměstnanost. Mezi specifické typy pachatelů patří příznivci agresivních rituálů, lidé se zvláštním životním stylem, aj. (Dunovský et al., 1995)

4.1.2. Pachatel psychického týrání

Jelikož se o psychickém týrání moc nemluví, není uvedeno moc případů. Tento druh týrání je velmi špatně dokazatelný. Pachatel psychického týrání se moc neliší od pachatele fyzického týrání. Ovšem porucha osobnosti zde není tak výrazná. Nejčastější příčinou psychického týrání je náročnost situace, dlouhodobý stres, nevyspělost osobnosti, aj. (Dunovský et al., 1995)

4.1.3. Pachatel zanedbávání

U tohoto typu je důležité že pachatelem není jednatel, ale celé prostředí, ve které se dítě nachází, nebo ve kterém vyrůstá. Jednou z příčin u tohoto typu pachatele může být mentální retardace, kdy takový člověk nezvládne pečovat o své dítě. Další rizikovou skupinou jsou lidé pohybově, smyslově, nebo psychicky nemocní. Kdy toto zanedbávání nemusí být cílené. Dále to mohou být osoby žijící samostatně. Opět zde patří skupina, kterou lze zařadit mezi každý typ pachatele, a to jsou alkoholici, drogově závislí, nevyspělí lidé, mladiství rodiče a povahově nezralí lidé.

Pachatelem zanedbávání mohou být i lidé, kteří sami zažili deprivaci životního prostředí, lidé s nedostatkem financí, (nezaměstnaní, bezdomovci, lidé z nejnižších vrstev). Jednou z častých příčin zanedbání, je že rodiče nemají čas na své dítě, jelikož mají mnoho zálib, mnoho práce a povinností. (Dunovský et al., 1995)

4.1.4. Pachatel sexuálního týrání

Pachatelem sexuálního týrání a zneužívání se může stát kdokoliv, kdo je v kontaktu s dítětem, nebo se vyskytuje v jeho okolí. Nejčastěji se pachatelem stává muž. Ovšem může být pachatelem i žena. Žena se podílí 10 až 15% jako pachatelka sexuálního týrání a zneužívání. Ženy nebývají častými pachateli, proto jsou více zkoumány a rozebírány muži. Muži jako pachatele sexuálního zneužívání a týrání, se dělí do dvou skupin. Jako první skupinu uvedeme situační pachatele. Jsou to pachatelé orientováni heterosexuálně, ovšem vyskytují se u nich poruchy osobnosti. Obvykle je jejich jednání zapříčiněno tlakem, nebo stresem.

Druhou skupinou jsou pravý pedofilové. Pedofilové jsou sexuálně zaměřeni na děti, o kterých mají pedofilní sny a fantazie. Svoji oběť si vybírají podle chování, věku a typu postavy. I pedofila lze dělit na dvě skupiny. Na pedofila svádívého a pedofila agresivního, až sadistického. Tyto dva typy se od sebe liší přístupem k oběti. Svádívý je k nim něžný a je na ně hodný. Má je rád. Oproti sadistickému pedofilovi, který svoji oběť může i zabít.

Ženy jako pachatelky sexuálního zneužívání a týrání, se dělí do tří skupin. První skupinou jsou tzv. milenky. Tento typ pachatelek se zaměřuje na pubertální chlapce, a své jednání definují jako milenecký vztah. Jsou do oběti zamilované a tvrdí, že oběť je také miluje. Druhou skupinou jsou spolupachatelky. Tento typ se k zneužívání dostane díky tlaku svého muže, nebo partnera. Ten donutí ženu, aby se podílela, nebo o všem ví, a nehledá řešení. Třetí skupinou jsou pachatelky se zátěží. Tyto ženy se samy staly v dětství oběťmi sexuálního zneužívání. V dospělosti se samy dopouštějí zneužívání na svých dětech. (Čírtková, 2014)

5. DOMÁCÍ NÁSILÍ

5.1. Definice pojmu

Domácí násilí lze definovat jako násilí, které zahrnuje fyzické, psychické, ekonomické, sociální a sexuální násilí. Obětí je nejčastěji blízká osoba, většinou v příbuzenském nebo partnerském vztahu. K domácímu násilí dochází opakovaně, a je skryté před veřejností, jelikož probíhá v soukromí domácnosti. Domácí násilí se může vyskytnout u kohokoliv, nezávisle na vzdělání, sociálním postavení, ekonomické situaci či rase. (Čírtková, 2014), (Bílý kruh bezpečí, 2016).

5.2. Typické znaky domácího násilí

Důležitým znakem pro tento druh násilí je prostředí, kde agresor útočí na oběť, a to je právě soukromá půda (dům, společný byt, aj.). Oběť i agresor jsou izolováni od společnosti, tudíž je i horší poznat, že se něco děje, že něco není v pořádku. Dalším znakem je onen blízký vztah mezi agresorem a obětí. Oběť má strach říct, že se něco děje aby neohrozila vztah k agresorovi. Domácí násilí je typické průběhem, kdy začíná nenápadně například urážkou, a stupňuje se a nabývá na intenzitě, kdy může vyvrcholit k trestným činům ohrožujícím život. U domácího násilí se střídá období klidu a násilí. A hlavním znakem je rozdělení rolí. Je jasné, kdo je agresorem a kdo obětí (Čírtková, 2014), (Bílý kruh bezpečí, 2016).

5.3. Formy domácího násilí

Domácí násilí lze dělit podle charakteru násilí, podle jeho typu:

Fyzické násilí – tento druh násilí zahrnuje bití, facky, kopání, rány pěstí, tahání za vlasy aj.

Psychické násilí – tento druh zahrnuje ponižování, nadávky, zesměšňování zastrašování, vydírání, vyhrožování, aj.

Sexuální násilí – zahrnuje znásilnění, nucení k sexu a sexuálním aktivitám

Sociální izolace – jedná se o odepření kontaktu s rodinou, přáteli a okolím, zákaz používání mobilního telefonu, sledování televize, agresor odrazuje přátele oběti, neustálá kontrola oběti

Ekonomické násilí – zahrnuje omezování peněz, nebo neposkytování peněz na domácnost, nucení k přepsání majetku, aj. (Bílý kruh bezpečí, 2016).

5.4. Domácí násilí podle typu obětí

Žena jako oběť

Žena bývá nejčastější obětí domácího násilí (92 -98 % ze všech obětí). Násilí na ženách zahrnuje všechny druhy násilí, ať už fyzické, nebo ekonomické.

Muž jako oběť

U domácího násilí se může stát obětí kdokoliv, tudíž i muži. Ti ovšem tvoří jen 2- 5 % ze všech obětí. Muži nemají zájem o informace týkající se domácího násilí. Oni se stydí o tomto tématu mluvit a přiznat si, že by mohli být obětí. Následky domácího násilí na mužích nebývají tak vážné jako u žen.

Dítě jako oběť

U dětí se jedná o přímé domácí násilí nebo nepřímé. Pokud je dítě fyzicky nebo jinak týráno, jedná se o přímé. Nejčastěji jsou to děti postižené, nechtěné a hyperaktivní. Ovšem dítě může být pouze přihlížejícím u domácího násilí a potom se jedná o nepřímé domácí násilí. Dítě v takové rodině vyrůstá a mnohdy je na něho zapomenuto. Ale on je součástí této rodiny, tudíž i domácího násilí, které se v této rodině odehrává. (Čírtková, 2014)

Senioři jako oběť

Další rizikovou skupinou jsou senioři. Jedná se především o seniory, kteří jsou na někom závislí a potřebují péči. Tato péče jim může být odeprána a to ze strany rodiny (dětí seniora, vnoučata seniora, snacha, zeť, aj.). Jedná se o neposkytnutí jídla, pití, nebo využití seniorových peněz na jiný účel. Senior se může stát obětí domácího násilí i v organizacích, které se specializují na péči o seniory. Je to například Dům pro seniory, nemocnice, aj. Zde jim opět může být odeprána strava a pití, nebo kompenzační pomůcky. (Bílý kruh bezpečí, 2016).

5.5. Rizikové faktory pro domácí násilí

Existují situace a faktory, které mohou být startérem pro domácí násilí. Jedním z těchto faktorů je závislost na partnerovi, zejména finanční. Finančně závislé na partnerovi mohou být ženy v domácnosti, nebo ženy na mateřské dovolené. A právě tyto ženy se často stávají oběťmi domácího násilí. Mohou to být i rodiče, kteří nezvládají rodičovství a výchovu svých dětí. Dalším faktorem je sociální izolace, nejčastěji vynucená. U starších lidí je velmi rizikovým faktorem onen vyšší věk a bezmocnost, ale také přechod ze zaměstnanosti do starobního, nebo jiného důchodu. Dále velmi častým faktorem je zdravotní postižení, nebo jiná zdravotní omezení. Nejčastěji se stává, že násilníkem je osoba, která má nějakou závislost, například alkohol, omamné látky, aj. (Bílý kruh bezpečí, 2016).

6. PREVENCE SYNDROMU CAN

Prevence, nebo jiným slovem předcházení, je syndromu CAN velmi důležitá. Díky prevenci by patologické jevy neměly vůbec vzniknout, nebo by se měl omezit jejich výskyt. Prevence je podle Dunovského, Dytrycha a Matějčka (1995) dělena na primární a sekundární. Ovšem podle Vaníčkové (1995) je dělena na primární, sekundární a terciální.

6.1. Primární prevence

Primární prevenci, lze definovat jako čin, jehož cílem je předcházení, nebo potlačení určitého proti-společenského jevu. Primární prevence se snaží tento nežádoucí jev potlačit na samém začátku, aby se tento jev vůbec nemohl projevit. Existuje určité riziko výskytu nežádoucího sociálního jevu. Primární prevence se snaží zabránit tomu, aby nějaké riziko vůbec vzniklo. (Dunovský et al., 1995)

Podle autora Dunovský a kol.(1995) lze primární prevenci dělit na tři vrstvy. Toto dělení vzniklo díky záměrnému působení na určitou cílovou skupinu.

6.1.1. Záměrné působení na širokou veřejnost

Tato vrstva se zabývá působením na širokou veřejnost, tím se myslí společnost jako celek. Společnost jako celek můžeme chápat jako všechny společenské vrstvy obyvatelstva. Nezáleží na věku, ekonomické situaci ani vzdělání. Tato prevence je prováděna díky široce založené osvětě, kterou realizují různé organizace a instituce. Působnost těchto organizací je celospolečenská. Mezi tyto instituce patří například církve, školy a školství, zdravotnictví, nevládní organizace dětí a mládeže, média, zákony, vyhlášky, aj. (Dunovský et al., 1995)

6.1.2. Záměrné působení na rodiče a vychovatele, jakož i na ty kdo se na rodičovství nebo profesionální vychovatelství připravují

Tato vrstva primární prevence se liší od té první, má totiž přesný objekt působení, také jasnější cíle a pracovní prostředky. Cílem je vytvořit určitý systém hodnot, názorů, vědomostí a postojů pro přijetí dítěte takového, jakým je. Tato prevence je zaměřena především na rodiče budoucí, jelikož snažit se působit na rodiče, když už je dítě na světě, je obtížnější a naděje jsou nižší.

Tento druh prevence se právě rodinám snaží pomoci, a jde mu především o finanční podporu, služby aj. Jelikož tato pomoc pomáhá celé rodině (pocit bezpečí a jistoty) a ta pak ono dítě přijme takové jaké je. Mezi činitele tohoto působení na rodiny patří opět již zmíněné instituce, jako například církve, stát, aj. Hlavním činitelem je ovšem rodina sama. Ta by měla působit na dítě z hlediska prevence v každém období jeho vývoje. Důležité je působení na dítě i před jeho narozením, například klidné těhotenství, emocionální účast partnera a rodiny. Samotný porod má také vliv, kdy je důležité zapojit partnera do výchovy již od narození. Dále kojení má velký vliv, nové praktiky porodu a účast partnera při porodu. V kojeneckém období je důležité vytvářet u dítěte důvěru k lidem, a v předškolním věku je třeba se zaměřit na přátelské vztahy s vrstevníky. Dále je velmi důležitá puberta a její vliv na citové dozrávání. A poslední věk mladiství, kdy vedeme dítě k odpovědnosti, samostatnosti, vysvětlíme dítěti co je to antikoncepce, plánované rodičovství, aj. Rodičům může pomoci i odborná literatura, kterou méně využívají ti, co ji potřebují. Dále se zapojuje do prevence i škola se svým programem sexuální výchovy a výchovy dětí k rodičovství. Nejdůležitější je ovšem prevence dětí/mladých lidí samotných. Jde o prevenci nechtěného těhotenství. (Dunovský et al., 1995)

6.1.3. Záměrné působení na odborné pracovníky a tzv. veřejné činitele.

V této vrstvě už nejde o základní informace ale o poznatky, které získáme z výzkumů, odborných studií a průzkumu obyvatelstva. Cílovou skupinou jsou lidé nejrůznějších vědních oborů a společenské praxe, kteří se zabývají syndromem CAN. (Dunovský et al., 1995)

6.2. Sekundární prevence

Sekundární prevence se zabývá předem vytipovanými rizikovými skupinami a rizikovými situacemi, při nichž k týrání, zneužívání a zanedbávání dochází. Tento typ prevence se zabývá cíleným působením na rizikové skupiny lidí a rizikové situace, a snaží se o zamezení, nebo snížení vzniku syndromu CAN a jiných sociálně patologických jevů. Sekundární prevence má za úkol objasňovat, odhalovat a kontrolovat rizika. U sekundární prevence ještě k těmto jevům nedošlo, my se snažíme potenciální oběť chránit a kontrolovat potenciálního pachatele.

Mezi rizikové osoby lze zařadit lidi, kteří mají předpoklady k chování, které není přijímáno společností. Aby naše prevence byla účinná, měly bychom se pod autorem Dunovským a kol.(1995) řídit třemi kroky. První krok je založen na tom, že rizikové lidé o své rizikovosti vědí. My jim to můžeme připomenout pomocí informací, poučení, nebo vzdělávání. Můžeme jim nabídnout pomoc najít řešení. Další možností je zastrašování. Druhým krokem je uvědomění si své rizikovosti, a být ochotný pro to něco udělat. Pracovat na sobě, nebo se rizikovosti zbavit. Třetí krok se skládá z pomoci společnosti, která ovšem musí mít co nabídnout.

Mezi nejčastější rizikovou skupinu patří alkoholici a toxikomani. Ale tyto rizikové skupiny se liší dle druhu trestného činu. Záleží, jestli se jedná o zanedbávání, týrání, nebo zneužívání. (Dunovský et al., 1995)

6.3. Terciární prevence

Terciární prevence se používá až tehdy, když už k násilí, nebo jinému ublížení došlo. Je důležité se postarat o to, aby se to už neopakovalo. Osobě nesmí být dále ubližováno. Při této prevenci je důležitá diagnostika případu, která nám pomůže stanovit jak pomoci oběti, a jak ji ochránit. Pokud se jedná o dítě, je důležité správně rozhodnout, zda dítě odebrat z rodiny, nebo zda je vhodné, aby dítě zůstalo nadále v rodině. Toto rozhodnutí nemusí být trvalé. Pokud se rodina je schopna napravit, může být dítě do rodiny posléze vráceno. (Vaničková, 1995)

7. POPIS VÝZKUMU

7.1. Výzkumný problém

V mé bakalářské práci chci zjistit, jaký vliv má týrání v dětství na dospělost. Ráda bych zjistila, jaký vliv to má na budoucí život, na vztahy, aj. Zajímalo mě, jaký vliv má na týrání dítěte prostředí, konkrétně rodina, nebo také například škola. Dále chci zjistit, jak zvládá oběť fungovat ve společnosti, a jak navazuje sociální kontakt s okolím, jestli má přátele, nebo partnera, či manžela. A jaký vztah má se svojí rodinou nyní.

Týrání dětí a dospělých je častěji se objevujícím problémem ve společnosti. Toto téma mě velice zajímá, už jen díky tomu, že znám několik obětí týrání a domácího násilí. Respondentka byla velice ochotná semnou spolupracovat.

7.2. Cíle výzkumu

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zjistit, zda má týrání v dětství vliv na dospělost, popřípadě jak týrání ovlivňuje další život mé respondentky.

7.3. Metodologie a metody

V praktické části své práce jsem použila metodu kvalitativního výzkumu. Jelikož jsem se zaměřila na téma Týraný jedinec, a chtěla jsem se zaměřit na jednu oběť, zvolila jsem si jako strategii kvalitativního výzkumu případovou studii, konkrétně osobní případovou studii. Data, která jsem získala, jsem zpracovala pomocí kvalitativní kategorizace.

7.3.1. Kvalitativní výzkum

Hlavním cílem kvalitativního výzkumu je hloubkový popis případu. Snažíme se prozkoumat velmi široký jev a měly bychom o něm zjistit co nejvíce informací. U kvalitativního výzkumu nám jde především o delší a intenzivní kontakt s jedincem, terénem či skupinou jedinců. Na začátku kvalitativního výzkumu si určíme téma a základní výzkumné otázky. Otázky můžeme měnit a upravovat během sběru dat a analýzy dat. U kvalitativního výzkumu se neužívá statistických metod a technik. (Hendl, 2005).

Kvalitativní výzkum podle Šed'ové a Švaříčka (2007, s. 17) *je to proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí, s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založených na hloubkových datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu*. Cílem výzkumníka by mělo být odkrýt a uvést to, jak lidé chápou, vytvářejí a prožívají sociální realitu. K tomu slouží výzkumníkovi celá řada postupů a metod.

7.3.2. Metoda sběru dat

Pro sběr dat jsem si vybrala interview neboli rozhovor. Jelikož jsem se snažila, aby rozhovor s mojí respondentkou byl přirozený a připomínal spíše komunikaci, nebo přátelský rozhovor, vybrala jsem si nestrukturovaný rozhovor. U nestrukturovaného rozhovoru musíme klást důraz na přirozenost konverzace a nenásilný průběh. Před začátkem rozhovoru nemáme vytvořený plán, jen se držíme hlavního tématu a sledujeme, jak se rozvíjí. Rozhovor se snažíme přizpůsobit člověku a situaci. (Miovský, 2006) Na začátku rozhovoru jsem respondentce položila jednu otázku a rozhovor se směřoval podle její odpovědi. V průběhu konverzace jsem se občas položila otázku, ale otázky jsem vytvářela podle dané situace a podle toho, jak a k čemu směřoval rozhovor.

7.3.3. Případová studie

Ve svojí práci jsem zvolila jednu ze základních přístupů kvalitativního výzkumu, a tou je případová studie. Případová studie se zabývá rozborem a popisem jednoho, nebo více případů. Hlavní výzkumnou otázkou je, jaké jsou charakteristiky daného případu, či více pozorovaných případů. U případové studie máme možnost sbírat velké množství dat. Předpokladem této studie je detailní prozkoumání jednoho případu. Díky tomu však lépe porozumíme podobným případům. V práci jsem použila osobní případovou studii. Jedná se o podrobný výzkum vybraného jevu u jedné osoby. Zaměřit se můžeme například na minulost, nebo na určité události, kterými jsme během života procházeli (užívání drog, týrání, rozvod, aj.) Cílem je prozkoumat různé příčiny, zkušenosti, faktory daného jevu. Můžeme se zabývat i zachycením celého života. (Hendl, 2005)

7.3.4. Analýza dat v případové studii

Při analýze dat jsem využila kvalitativní kategorizaci. Při kategorizaci se data systematicky a dlouhodobě pozorují, a hledají se pravidelnosti. Díky nim jsou pak data zařazována do kategorií. (Švaříček et al., 2007)

7.4. Objekt výzkumu

Objektem výzkumu je 23 letá žena, která byla v dětství týrána a zanedbávána. Během dětství si prošla šikanou a náročnými životními etapami. Žila se svými rodiči až do 14 let. Potom byla umístěna do Diagnostického ústavu a následně do Dětského domova. Až do svých 19 let studovala obor na Středním odborném učilišti. Po dokončení studia nemohla rok najít práci, proto žila v Domě na půli cesty. Po roce našla práci, která byla pro ni vhodná a uspokojující.

Rodiče ženy mají vystudované učební obory. Otec je instalatér a matka pracovala jako kuchařka v jídelně. Později dostala invalidní důchod a již nepracovala. Dotazovaná má jednu sestru, které je 25 let a jmenuje se Lucie. S rodinných příslušníků má tetu a babičku, kterou viděla jednou v životě. Abych zachovala soukromí respondentky, některá jména a údaje jsou v této práci záměrně pozměněny.

8. PŘÍPADOVÁ STUDIE

V případové studii je objektem mého výzkumu žena, která byla v dětství týrána a zanedbávána. V této kapitole se nachází kvalitativní kategorizace a to podle období a prostředí určitých fází jejího života. Ráda bych zde popsala život respondentky, vliv prostředí na její život, a také celkový vliv jejího dětství a dospívání na současný život v dospělosti.

8.1. Kategorizace

8.1.1. Dětství

Aneta se narodila do pražské rodiny, která bydlela v panelovém domě. Měla matku i otce, a jednu o dva roky starší sestru, která se jmenuje Lucie. Aneta byla nechtěné dítě. Když se narodila, měla nemocné nohy a nemohla chodit. Musela navštěvovat cvičení a matka s ní musela cvičit doma. Aneta vzpomíná: *„Máma mi jednou řekla, že mě nechtěla. A že mi zachránila nohy. Když sem se narodila, tak jsem měla špatný nohy, a pak sem nemohla chodit. Tak semnou máma cvičila v koupelně, a tím mi zachránila nohy. Ona je totiž přece ten největší záchránce, když semnou cvičila.“* Když byla Aneta ještě batole, byla s ní doma matka, která Anetu dala do ohrádky a občas jí dala pití, nebo něco k jídlu. Vůbec si dcery nevšimla, a ani si s ní nehrála. Jediný kdo si jí všiml byla její sestra Lucie. Jelikož byla od dva roky starší, se sestrou si ráda hrála. Když byly Anetě 4 roky, tak se její matka chtěla vrátit do práce tak Aneta nastoupila do školky. Ve školce se jí moc líbilo. Měla tam spoustu kamarádů, dostatek jídla a zábavy.

Aneta už tehdy zaznamenala, že se něco děje. *„Matka se začla upíjet a zapomínala mě vyzvedávat ze školky. Muselo se volat tátovi, aby pro mě přišel. To totiž ještě nepil. To ještě chodil do práce. Dělal instalatéra. Máma taky chodila do práce, dělala v kuchyni. Vařila. Tam asi tolerovali ten její alkohol.“* Aneta ráda vzpomíná na maškarní plesy ve školce, nebo také na focení. V předškolním věku začala Aneta nosit brýle, jelikož měla problémy s očima. To jí ovšem nevadilo, a využila to právě při aktivitách ve školce. *„Já jsem měla jít za piráta, protože jsem měla problémy s očima, tak sem musela mít na oku tu nálepku, jak se zalepí to oko, aby se nezatěžovalo.“*

Po mateřské škole nastoupila Aneta na základní školu. Když bylo Anetě 10 let, učila ji její matka jezdit na kole. Aneta vzpomíná: *„Mě pustila z toho největšího kopce. Nejprudšího kopce. Jsem se učila poprvé jezdit. A když se učíš, tak tě rodiče pustí a jed’. Jenže ona mě pustila z kopce dolů. A jed’. A ty nevíš, co máš dělat. Prostě řekla, jed’. Ona mě to měla naučit. Já sem nevěděla, co mám dělat.“* Naštěstí to Aneta ubrdila. Jezdit na kole ji ovšem baví do dnes. Aneta mívala i problémy s pomočováním. V noci se jí někdy zdáli noční můry, nebo se hodně napila na noc a pomočila se. Aneta vzpomíná: *„já sem se počůrávala. Máma to musela furt prát, pak se rozbila pračka. Tak to musela prát v ruce. Táta nadával, že se furt počůrávám, ať to nedělám, jak kdybych to dělala schválně. No a mámu to praní taky nebavilo, pořád dokola. Jako trest za svoje pomočování jí dávali pod studenou sprchu. „Když jsme byli se sestrou menší, tak nás trestali tak, že nás dávali pod studenou vodu. Pod sprchu studenou. A přitom my jsme moc nezlobili.“* Aneta si myslí, že právě tento trest způsobil, že její pomočování se opakovalo častěji a častěji: *„já si myslím, že to počurání bylo právě s tý studený vody a z nervů, a ze strachu.“* Aneta i její sestra Lucie měli zakázáno doma mluvit, aby nerušili rodiče. I když byly třeba ve svém pokoji: *„Měli jsme zakázáno mluvit. Táta to nesnášel. Když jsme byly třeba se sestrou v pokoji, tak jsme si začli povídat. A on začal hulákat, aby jsme byly zticha, tak jsme hned zmkli aby nepřišel a nezbil nás.“*

Aneta měla v dětství kamarádky z okolí jejího bydliště. Chodili ven, nebo chodila na návštěvu ke kamarádkám. K nim domů nikdo nechodil. Aneta se styděla si vzít kamarádku k sobě domů, protože by jí to rodiče nejspíše ani nedovolili. A kdyby dovolili, nemohli by si ani pořádně hrát. Jendou šla ven s kamarádkou. Chtěli se podívat někam, kde ještě nebyly. Jeli k nějakému kopci, a tam byl starý vozík, Aneta vzpomíná: *„Já frajerka, že pro něj vlezu a spadla sem na břicho, a poranila jsem si ho. A něco z toho teklo. Krev jen trochu. A tak jsme šli ke kámošce domu, a její máma řekla, že mám jít domů. Tak sem šla. Ukázala jsem břicho doma našim a oni mi řekli, že mám jít spát, že se uvidí zítra. Jenže já sem vůbec nemohla spát. Hrozně to bolelo a furt z toho něco teklo. Tak jsme šli ráno na chirurgii. Večer jsme jít nemohli, protože máma byla opilá.“* Naštěstí zranění dopadlo dobře. Doktor jí zranění vydezinfikovat a zalepil.

8.1.2. Škola

Když bylo Anetě 7 let, nastoupila na základní školu. Ve škole se jí líbilo, a učila se dobře. První stupeň pro ni nebyl nijak obtížný. Škola jí bavila a šlo jí to. Měla dobré známky. *„svým způsobem sem se učila dobře, podle toho jaký sem měla podmínky tak musím říct, že sem se v nich učila dobře. Nebylo to špatný.“* Aneta je dysgrafik a dyslektik. Do školy Anetu vodila matka. Jelikož matka už pila Aneta se za ni styděla. Nejradši chodila do školy sama, nebo s kamarádkami: *„Máma nás vodila tramvají, a potom když jsme byli větší, tak sem chodila pěšky, to bylo kousek. Sem ráda chodila pěšky, sem potřebovala přemýšlet. Sem nerada jezdila tramvají. Protože moje máma vždycky ráno jezdila do Penny nakupovat, tak sem radši chodila pěšky, než abych jí viděla. Ona pak chodila do obchodu, si kupovat alkohol, víno v PET lahvi, a když neměla na to peníze tak i kradla. Takže já sem nemohla jít ani do obchodu, to vůbec. Sem se za ni styděla. Všichni věděli, že moje máma je ta ženská, co tady chodí a chlastá.* Aneta do školy chodila ráda, ale bez doprovodu matky.

Stav rodiny a podmínky, které měla Aneta, byly příčinou posměchu ve škole. Děti se Anetě smály, že má staré oblečení a velké brýle. Aneta to ale nesla statečně: *„Ve škole se mi smály. Protože jsme měli košile a kalhoty ošoupaný. Protože jsme neměli peníze, jsme nebyli nijak bohatý. Tak se mi smáli ve škole. A nosila sem brejle, takový strašně tlustý. Takoví ty jak tomu někdo říká popelníky. Tak se mi všichni smáli. Ale mě to bylo jedno, protože oni nevěděli, co prožívám. Proč to všechno na sobě mám. Prostě neměli jsme na to. Nosili jsme to, co jsme měli.“* V té době se jí pouze posmívali, ovšem později šikana začala být horší a horší: *„No a ve škole mě šikanovali. Se mi posmívali, že sem hnusná, k vůli brýlím a oblečení. Házeli po mě věci, někdy mi dělali i naschvály. Rozsypali pouzdro, nebo shazovali věci ze stolu.“* Ve škole chodila Aneta i Lucka na obědy. Takže měly jedno teplé jídlo denně zajištěno. Po škole chodila Aneta domů. Dělala si úkoly a připravovala se do školy. Úkol dělala vždy sama. Nikdo jí nepomáhal. Rodiče měly svoje záliby a sestra taky. *„Když jsme přišli ze školy, tak sem se učila. Sedla sem si a něco psala, nebo malovala. Táta koukal na televizi, nebo si četl, nebo koukal na sport. Máma luštila křížovky. Byla jsem tam pořád s nima. A bylo to strašně nudný. Protože přijdeš domu a nikdo se tě nezeptá, co ve škole? A jak bylo? Prostě je to nezajímalo. Koukali na televizi, nebo si četli a prostě si mě nevšimli. Jen když sem přinesla špatnou známku. Třeba 5, tak to mi řekli, že su blbá a že nic neumím. Ale mě to bylo jedno.“*

Násilí doma, se ve škole dalo skrýt. Jednou si toho ale všimli Anetiny spolužačky. Když měly tělesnou výchovu, tak se museli převlékat společně. Kamarádky si na Anetině těle všimli divných modřin. *„Jsme se převlíkali a ona, říká: Hele Aneto co to máš? Tak sem jí řekla, že modřiny. Ona se nevyptávala. Ona věděla co se u nás děje.“* Později šikana Anety, zapříčinila i záškoláctví. Aneta se bála chodit do školy. A nechtěla být ani doma. Měsíc jí procházelo záškoláctví, než se na to přišlo. *„Já sem začla chodit za školu, protože mě ve škole šikanovali. Bombardovali mě, házeli po mě odpadky, mlátili mě. A prostě sem tam nechtěla chodit. Sem si falšovala omluvenky.“* Přišla na to paní učitelka ve škole. Poznala, že podpis nepatří Anety matce a zavolala domů. *„...učitelka zjistila, že to není mámin podpis, tak si jí zavolala do školy.“* Žádné výchovné opatření u Anety neproběhlo. *„Nic sem nedostala, ale už jsme nemohla chodit za školu. Už by mi to neprošlo. Učitelka už si na mě dávala pozor.“* Aneta tvrdí, že kdy by na to nepřišli ve škole, tak doma na to nepřijdou nikdy. Když se jí doma zeptali, jak to že je tak brzo zpět ze školy, vždy si našla vysvětlení. Například, že odpadla hodina. Rodiče jí to věřily. Poslední dva roky chodila Aneta do školy v jiném městě, jelikož už nebydlela v Praze s rodiči, ale v Dětském domově. Po základní škole nastoupila Aneta na střední učební obor cukrářku. Tento obor dokončila na druhý pokus v září. Aneta je tedy vyučená cukrářka.

8.1.3. Rodina

Rodinu Anety tvoří otec, matka a sestra. Má také bratrance, babičku a dědu, ale s těmi se nestýká. Babičku s dědou viděla jen jednou v životě, když byla ještě malá. Z návštěvy babičky si pamatuje jen: „*Jeli jsme na Moravu. Moje máma je z Moravy. A tam jsme jeli k babičce. K máminý mámě. A babička nám dala kafe. A byly jsme malý, mě bylo tak 5-6 let. A dala nám šunku a sýr. A máma ta se totálně ožrala. A pohádala se svojí mámou.*“ Takhle Aneta vzpomíná na jedinou návštěvu babičky a dědy. Jediný člen rodiny, se kterým byla rodina v kontaktu, byla teta. Byla to setra od otce. Aneta na ni hezky vzpomíná: „*Teta k nám občas jezdila. Sestra od táty. Ale pak přestala, protože viděla, že rodiče chlastaj, tak přestala jezdit, protože se jí to nelíbilo. A mě to bylo líto. Protože vždycky jezdila a něco nám dovezla. A žákovskou sem jí ukazovala. Jaký mám známky. Jí to zajímalo.*“ Aneta měla tetu velice ráda. Teta o ni měla zájem. Chválila ji za hezké známky ve škole. Zajímala se jak se má, jak se jí daří.

Otec Anety má vystudovaný učební obor instalatérství. Pracoval jako instalatér u jedné firmy. Tuto práci dělal dlouho, a bavila ho. Jednou ale ve firmě propouštěli, a propustili i ho. Aneta vzpomíná: „*Přišel o dobrou práci, která ho bavila, kterou měl rád, a on se v tom začal utápět. Začal pít a scházet se s kamarádama. No ten alkohol ho snižoval a srážel dolů.*“ Tehdy začal pít otec. Matka pracovala jako kuchařka, a po úrazu šla do invalidního důchodu. Jak byla neustále doma, většinou sama, začla pít alkohol. Její nadměrné požívání alkoholu začalo zhruba, když Anetě bylo tak 8 let. Matka začínala popíjením piva ve větší míře. Později jí pivo nestačilo a začala pít víno. Aneta si pamatuje, jak to začalo: „*Ona pila to pivo. To začínala. No a pak jsme začli chodit do školy, to bylo horší. Matka už začla pít víno. A byla víc opilá. To víno jí neopilo, ale ona to pila jako štávu. Chtěla víc a víc.*“ Oba rodiče konzumovali poměrně dost alkoholu, jelikož v něm utápěli starosti a samotu. Aneta ale říká: „*No to bylo totiž ještě klidný období. To se totiž jenom hádali, a křičeli na sebe. Ale už oba dva pili. To horší pak přišlo.*“

Otec si našel novou práci, ale matka zůstávala pořád doma a pila víc a víc. Už jí nestačilo jen víno, tak začla pít i tvrdý alkohol. „*Máma pila pořád víno, ale do toho míchala vodku. Ale ona pila a šla spát. Ráno se vzbudila a třeba v 6 hodin a začla pít znova. Měla žízeň.*“ Aneta si pamatuje, jak testovali svoji matku: „*Jsme jí jednou se sestrou udělali to, že ona si koupila 5 litrovej demizon s vínem a my jsme jí půlku vylily*

a dali jsme jí tam vodu. A ona na to normálně vůbec nepřišla. Protože ona už byla úplně proclastaná, že to ani nepoznala. “ Anetina matka začala navštěvovat protialkoholní léčbu (sezení). Ta jí ale nepomohla, jelikož během nic pila stále dál. „Máma chodila na protialkoholní schůzky. Tam psala do různých papírků. Tam bylo třeba, kolik vypijete kávy denně? A ona napsala míň než ve skutečnosti. Snázila se si udržet invalidní důchod tím, že podváděla. „ I když matka byla kuchařka, tak doma nevařila. A když už něco uvařila, nedalo se to jíst. „Když byla opilá, tak vlastně nedokázala ani vařit, v takovém stavu by nedokázal nikdo vařit. Ona udělala třeba polívku, a vypadalo to jako zvratky. Nebo udělala bábovku a v tom měla vodu a bábovka se jí rozpadla. Nebo nám dávala syrový maso.,,

Situace doma se začala zhoršovat. Když bylo Anetě okolo 12 let, rodiče pili víc a víc. I otec začal pít mnohem více. Nejenom, že doma byly neustálé hádky a křik, otec začal Anetinu matku fyzicky napadat: *„Tak ten táta moc pil a každou chvíli u nás byla policie, a záchranka. Táta zbil mámu. Kopal do ni a hrozně jí bil. Ale i před tím jí mlátil, ale to se ještě dalo, ale potom už ne. Ona měla vždy jen ty monokly na oku, a teklo jí z nosu. Ona se před ním ukrývala třeba na záchod. Tam se zamkla, jenže on to rozbil. On chtěl jakoby otevřít ty dveře a vyrval to. Tak se pak neměla kam schovávat. No a většinou ze záchodu volala tu záhranku vlastně a policii.“* Občas fyzicky napadl i Anetu: *„...mě taky dal pěstí. Tak sem měla monokla.“* Aneta také byla trestána koženým páskem. A poměrně často. Ještě, že matka zavolala policii. Ta se jí ptala, zda chce udat manžela, ale matka nechtěla a vymyslela si nějakou příhodu, jak se to stalo. Kryla svého muže. Potom jí odvezla sanitka. Aneta to vždy musela uklízet, i když matka třeba byla doma. Kolikrát byl rozbitý stůl, nebo nějaký nábytek: *„Jednou vlastně jsem uklízela střepy. Protože jsme měli skleněnej stůl a máma na něj spadla. Ne že by se nějak moc poranila. Ale asi jak jí hodil tak to rozbila. A já sem o musela uklízet a ten stůl zanýst až k popelnicím. A ty střepy byly každej jinak. Takže, když sem to brala, musela sem si dávat pozor, ať se nepořežu.“*

Sestra Anety se jmenuje Lucie. Lucie byla starší než Aneta. Jelikož byla starší, byla méně doma. Většinou byla někde venku s kamarády, nebo s přítelem. *„Nebyla doma nějak často. Chodila třeba o půlnoci domů. Tak rodiče už nadávali, kde je. A když přišla tak pozdě, musela vysvětlovat, kde byla, a pak dostala večeři. Ale zaracha, nebo tak to nikdy nedostala. Prostě di se vykoupat a spát. Ale já když sem začla chodit třeba později. Místo v 6 třeba v 8. Tak sem nedostala najíst a musela sem jít spát. „* Středem pozornosti proto byla vždy Aneta. *„Setra byla pořád někde pryč. Takže já sem to všechno odskákala.*

Nebyla vůbec doma. Byla někde venku s kamarádkama a s přítelem. A ani nevěděla co všechno se doma děje. Jako věděla, že nás mlátí, ale bylo jí to jedno. Měla svůj svět. Jen jednou vím, že jí táta tahal za vlasy, a jednou dostala vařečkou. Jinak mlátil spíš mě. „

Jednou se Aneta a Lucie nemohli dostat domů. Otec byl v práci a doma nikdo neotvíral. Aneta vzpomíná, že to bylo takhle: *„Tenkrát když měl jít táta na noční, tak sem byla venku s kamarádkou a přítelem. A měla sem přijít domů, než půjde do práce. Jenže sem se zdržela, a jak sem přišla domů, tak on už byl v práci. A nemohla sem se dostat do bytu. Protože ve dveřích byli klíče zevnitř. Ale hrálo z bytu rádio. Nejspíš máma poslouchala. Protože hráli Eláni a ty máma moc ráda poslouchala. Tu skupinu. Ona to zbožňovala. Vždycky se opila a pustila si to úplně nahlas, a pila a kouřila a zpívala. No a já sem zvonila, protože sem se nemohla kvůli těm klíčům dostat dovnitř. Tak jsem zvonila a nic. Jdu ven a stojím venku. A zastavili mě policajti. A prej co dělám venku. Říkám, že se procházím. A oni, že už bych měla být doma. Bylo tak pul 10 večer. Tak sem jim řekla, že se nemůžu dostat do bytu. A oni že mi pomůžou. Dala sem jim klíče, a zvonili jsme. A slyšeli jsme tu hudbu. A pak přišla moje sestra z práce. Pracuje jen brigádně. No a tak jsme zvonili všichni. No a furt se nic nedělo. Tak oni že to vzdáme. Že kvůli nočnímu klidu, aby jsme nerušili. A nechali nás tam. A řekli, že jestli se to bude opakovat tak nás nahlásej na sociálku. A odešli. A nás tam nechali.“* Holky si sedly na schody a čekaly. Zkoušeli zvonit znovu a znovu, ale nic se nedělo. Pak přišla záchrana. *„A pak byly tak 4 hodiny nebo 5 a šel táta z práce. A byl úplně nasranej. Jsme mu řekli, co se stalo, že se nemůžem dostat do domu. Tak zvonil a to už byla asi máma zas vzhůru a konečně otevřela. Tak jí nafackoval a pak sem přišla na řadu já. Vytáhl pásek a začal mě mlátit páskem přes zadek.,,*

Jednoho dne si otec uvědomil, že by se svým problémem měl něco dělat. Šel se proto léčit. Strávil 3 měsíce v protialkoholní léčebně. Během toho co byl pryč, si jeho manželka vodila domů jiné muže. Aneta na to nevzpomíná moc dobře: *„A jeden chlap že nám cosi ušije, nějaký oblečení, a my že nic nechcem. Byl to nějaký úchyl. Si je máma hledala někde na ulici.“* Různé situace musela Aneta zažívat, když bydlela doma. To trvalo do 14 let. Ve 14 letech jí odvezli do Diagnostického ústavu a později byla umístěna do Dětského domova.

Když byla Aneta v dětském domově, rodiče jí občas navštívili. Většinou jejich návštěva vypadala tak, že po ní něco chtěli například peníze. Potom rodiče i setra přestali jezdit, protože otce zavřeli do vězení. *„jak ho zavřeli, tak už nejezdila ani máma. Neměla na to peníze. Všechno utrácela za alkohol. A bydlela sama. Ale to by neutáhla, tak šla na chvíli do azyláku, myslím, nebo na ubytovnu. Jenže tam musela dodržovat pravidla, a nemohla by chlastat. Tak jí vždycky vyhodili. I na ulici chvíli byla. A tehdy ji ranila mrtvice. „ Matka skončila sama nemocná, a otec byl ve vězení. Aneta říkala, že neví přesně proč, že měl znásilnit Lucku. Aneta si vzpomněla, že Lucka se o něčem zmiňovala, když spolu mluvili: „A ségra mi volala, že táta po ní chce, aby platila nějaký peníze, když už si vydělává. A že na ni furt táta kouká, když tam chodí v ručniku, že furt na ni pokukuje. A tak si furt stěžovala. Ona mi brečela do telefonu, že neví, jak to bude dál. A tam jak bydleli, tak mi řekla sestra, že jí táta znásilnil. Ale já jsem u toho nebyla. Já už sem doma nebydlela. Bylo jí 17 let.“* Sestra se potom odstěhovala a bydlela s přítelem.

8.1.4. Dětský domov a Azylový dům

Když bylo Anetě 14 let, našla si přítele Petra. Byl značně starší, bylo mu 29 let. Poprvé se potkali, když byla Aneta venku s kamarádkou Sandrou. Sandra si myslel, že by se Anetě mohl Petr líbit, tak je seznámila. *„Nás seznámila kamarádka. Tak jsem si říkala, že to s ním zkusím. A když sem nechtěla být doma, tak jsem byla s ním.“* Aneta s ním trávila hodně času. Když skončila škola, přišla domů, najedla se, a byla s ním venku až do večera. První dojem z Petra? Aneta nebyla moc nadšená: *„Když jsme se seznamovali, tak se mi moc nelíbil a choval se jak puberták. Předváděl se a tak. Prostě puberták. Mě ten vztah moc nebavil. Sem pak přišla na to, že mě nebere jako přítelkyni, ale jako holku do postele.“* I když se jí na první pohled Petr nelíbil, stejně se do něho Aneta zamilovala a chodila s ním. Jenže to, že byl starší, se moc nelíbilo její sestře Lucii. *„Měla sem jeho fotku s číslem v peněžence. A ségra to našla, tak mu volala. A on byl opilej, tak jí všechno řekl. Že spolu spíme atd. Prostě jí všechno řekl, ani nevím co.“* A tehdy to všechno začalo.

Lucie začla Anetu vydírat, jinak by všechno řekla rodičům. Tak Aneta musela poslouchat a plnit vše, co si Lucka přála. Jenže to se Anetě moc nelíbilo. Tak se vzepřela: *„A pak sem si řekla, že se nenechám vydírat. Že ona si dělá, co chce, a já mám sedět doma. Tak sem jednou přišla pozdě domů a táta už měl v ruce pásek. Tak sem věděla, o co se jedná. A on mi říká: Tak co ten tvůj frajer?, a já: Co jakej frajer?, a on: Ten 29 letej. A já sem mu řekla, že nikoho nemám. A on že mi dá 29 ran podle toho kolik mu je let. A bylo to hrozný. Měl koženey pásek. Hrozně to bolelo. Ale dal mi jich jen 14. Hrozně to štípalo a viděl, že to nezvládnou.“* Lucie řekla rodičům, že Aneta má staršího přítele, a to se jim nelíbilo. Jelikož jí nebylo ani 15 let a měla s ním pohlavní styk, její matka to chtěla řešit razantněji. Chtěla vzít Anetu k lékaři, na gynekologii. Aby zjistila, zda je to pravda, nebo ne. Jenže Aneta věděla, že když tam půjdou, že se na to přijde. Aneta si říkala, že si to možná matka rozmyslí, a že tam nebude muset jít.

Ale ráno tomu tak nebylo: *„ Tak jsme jeli na tu gyndu. A já sem mámě po cestě utekla. A jela sem za kamarádkou. Tak sem jí to všechno řekla. No a naši mě hledali i s policií. A volali kamarádce, jestli tam nejsem. Tak jsem říkala, ať nic neříká. Ale ona řekla, že tam jsem. Tak si pro mě jeli. Jenže ona tam měla i svého přítele, kterej utekl z pastřáku, tak si odvezli i ho. Naložili nás do auta a jeli jsme na policii. Ho dali do vazby, a já jsem čekala na kriminálku. A oni se mě ptali, kolik mám těch chlapů. Tak sem jim*

řekla, že mám jen jednoho. Teda že sem měla jen jednoho. A oni se ptali, jestli jsme spolu spali. No a oni se mě pak zeptali, jestli bych chtěla být doma, nebo jestli bych chtěla jít do děčáku. Tak sem řekla, že chci do děčáku. Že nechci být doma. A oni mě odvezli zatím domů. Tam jsem se najedla, a šla spát. I do školy přišla policie a sociální pracovníce. Tak mi řekli, že pojedu s nima. A jeli jsme k nám domů. Tam jsem si sbalila věci, a jeli jsme. Máma mi řekla: „Vypadni odsud.“ A táta se málem popral s tou sociální pracovnící.,, V tento den to nebylo poprvé, kdy Aneta viděla sociální pracovníci. Ta je navštěvovala častěji. Už když byla Aneta ještě malé dítě. „A když sem byla malá, tak k nám občas chodila sociálka a kontrolovala, jak to u nás vypadá. Ale já sem většinou byla někde zavřená, třeba v pokoji. Sem jí ani neviděla.“ Aneta, už nechtěla být doma. Necítila se tam dobře a bála se tam. „Já jsem tam už doma nechtěla být. Musela z toho pekla vypadnout konečně. „

Aneta byla umístěna do Diagnostického ústavu. Byla tam 2 měsíce na pozorování. Zkoumali její chování. Aneta se necítila zrovna nejlépe: *„Sem se tam s těma holkama seznámila. Chodili jsme do školy. Ze začátku jsem se styděla, a nevěděla co udělat aby to bylo správně.“* Po 2 měsících byla Aneta umístěna do Dětského domova. Dětský domov byl pro Anetu zase jiným prostředím. Začátky nebyly lehké. Vůbec nemluvila. Bála se něco říct. Byla zvyklá z domu, že nesmí mluvit a nikoho rušit. Za nějaký čas si ale zvykla, a bylo jí tam hrozně dobře. Poznala, že lidé tam jsou velice hodní a přátelští. Dochodila poslední dva roky základní školy, a pak nastoupila na střední školu. Líbil se jí řád, který museli dodržovat. Nejradši měla společné večere, kdy všichni jedli společně. To totiž z domu neznala. V domově měla klid, kamarády a žila v pěkném prostředí. *„Mohla sem se pořádně vyspat, najíst. Nemusela jsem poslouchat žádný hádky, a nikdo mě nebil. Úplně jsem si oddechla.,, Život doma jí ale poznamenal: „ Často sem se v noci probouzela a brečela jsem. Protože sem měla hrozný sny, z domu. Tak mě teta (vychovatelka) vzala k psycholožce. Tak jsem tam kreslila různé obrázky. A povídali jsme si. Řekla sem jí, co se mi stalo. A ona říkala, že sem sympatická, a že se jí líbím. A pak ty sny už se mi tak moc nezdáli. Aneta v dětském domově strávila 5 let.*

Měla se dobře a nic jí nechybělo. Ráda na toto období vzpomíná: *„Byla sranda. Měla jsem svoje kamarády. Mě se tam fakt líbilo. Měli jsme vše. Oblečení, jídlo, i lásku. Koukala sem se na televizi. Mohla jsem dělat, co sem chtěla. Jako ne všechno, ale nemusela sem sedět v koutě a být zticha. Jak svobodnej člověk. Já sem se doma cítila jako*

otrok. Sem byla mláčená, utlačovaná. Tam to bylo lepší. Jezdili jsme na různé akce, do kina a tak. I v zahraničí jsme byly. Litva, Polsko, Chorvatsko. To díky sponzorům, co sponzorují děcák a takové akce. Ty lidi to organizují pro nás, pro ty děti. Snaží se jim vynahrádit, co jim chybí.“ Nejvíce se Anetě líbili Vánoce. Byla to její nejoblíbenější část roku. V dětském domově totiž dostávali dárky od sponzorů. Aneta měla hrozně ráda tyto svátky: „Vánoce se mi tam hrozně líbili. Jsme dostávali dárky od sponzorů. A těm jsme pak dělali besídku. A oni se pak dívali, jak jsme šťastní z těch dáreků od nich. Jak se nám to líbí ty dárky, a fotili se s náma. No a pak to už nikdo nechtěl dělat tu besídku, ten poslední rok co jsem tam byla. Tak oni jen dovezli dárky a odjeli. A mě to bylo líto, protože se mi ta besídka pro ně vždycky líbila. Bylo to takové poděkování pro ně od nás.“

Rodiče jezdili navštěvovat Anetu, ale nebyla ráda, když přijeli. Většinou přijeli, a jen chtěli peníze. „Moje máma a moje sestra za mnou jednou přijeli do děcáku, a jediný co chtěli, jestli nemám peníze. Tak sem jim řekla, že nic nemám, i když sem něco málo měla. Ty peníze sem měla u strejdy, kterej tam zrovna nebyl. A já bych jim je stejně nedala. Ale jako pak sem se občas s něma vídala, protože sem si myslela, že se něco změní. Že se třeba vzpamatujou. Ale to sem byla hodně naivní.“ Otec navštěvoval Anetu, ale jak ho zavřeli do vězení, přestala jezdit i matka. Už neměla finance na to, aby za ní mohla jezdit.

Když si Aneta dokončovala střední školu, nezvládla udělat závěrečnou zkoušku a musela ji opakovat v září. Věděla, že když už nebude studovat, že nemůže zůstat v dětském domově. Měla totiž už 19 let. Proto si zažádala o dočasné bydlení v Domě na půli cesty. Zde Aneta bydlela rok. Jenže neměla jinou možnost. Práci si hledala, ale jelikož jí ještě neměla, nemohla si dovolit vlastní bydlení. Moc se jí tam, ale nelíbilo. „Ty lidi tam toho zneužívali někteří. Jsou tam taková pravidla, jak ve škole, co se musej dodržovat. A oni to nedodržovali. Pili alkohol, a dělali bordel. A pak jsme to odskákali všeci. Třeba nám zatrhli návštěvy, a tak. A to bylo jen kvůli těm lidem, co tam dělali bordel. A pak stejně museli odejít.“ Po roce stráveném v Domě na půli cesty, Aneta našla práci. Začla si vydělávat a mohla se přestěhovat do vlastního bytu.

8.1.5. Vztahy

Vztahy v životě Anety hrály velmi důležitou roli. Jedním z nejdůležitějších a prvních vztahů byl pro ni vztah s rodiči. A ten nebyl úplně v pořádku. Aneta čekala a potřebovala lásku, péči, výchovu. Ale vše rozhodně nedostávala. Jelikož jí rodiče nechtěli, chyběla jim láska, kterou měli dávat Anetě. *„Máma mi jednou řekla, že mě nechtěla.“* Aneta v rodičích neměla oporu, neměla se komu svěřit, s kým si promluvit. Měla ale sestru Lucii. S ní měla hezký sesterský vztah. Jenže Lucie postupem času neměla na Anetu čas a trávila více a více času s přáteli, nebo se svým přítelem. Proto jejich vztah ochabl a v současnosti se vůbec nestýkají. Aneta si ve 14 letech našla prvního přítele. Pravděpodobně potřebovala lásku, a když se jí nedostávalo doma od rodičů, hledala jí jinde. Vzhledem k věku jejího přítele, nebyl tento vztah zcela vhodný. *„Od 14 jsem měla přítele. On byl starší. Bylo mu 29 let.“* Tento vztah měl takové následky, že Aneta byla i na výslechu u policie. Jelikož ještě neměla ani 15 let. Další a poslední přítel, se kterým Aneta chodí už 8 let, je taky starší než ona. Je mu 52 let. Mají spolu hezký vztah a Aneta je spokojená.

Co se týče přátel, Aneta během školních let měla pár přátel. Jelikož jí ve škole šikanovali, nikomu nevěřila, a proto jich moc neměla. Nejvíce přátel získala v dětském domově a v nové škole. Získat přátele ji nějakou dobu trvalo. Neměla důvěru a měla strach, aby se jí zase někdo neposmíval. V dětském domově ale tomu tak nebylo, protože tam byly lidé „jako ona“. *„Měla jsem tam kamarády, hodně kamarádů. Nikdo se mi nesmál, oni byly jako já.“* Ve svém okolí má Aneta jen jednu kamarádku, se kterou se stýká. Aneta nemá problém navázat vztah, ale nevyhledává kontakt s lidmi. Je velmi milá, přátelská a dobrá kamarádka. Je vtipná, usměvavá a člověk se s ní nenudí. Aneta si rozumí jak s mladšími lidmi, tak i se staršími. V její blízkosti se však vyskytují převážně starší lidé.

8.1.6. Současnost

V současné době, je Anetě 23 let. Pracuje ve společnosti McDonald 's v Praze. Aneta žije v Praze v jednopokojovém bytě. Žije sama. Má stálého přítele, který má 52 let. Aneta je v práci spokojená, ovšem ráda by si našla něco lepšího. Kamarádek moc nemá, jelikož většina nebydlí v její blízkosti. Aneta je abstinentka: „*Já alkohol nepiju. Když vidím alkohol, vždycky si vzpomenu na rodiče.*“ Ráda chodí do kina a na procházky do přírody. S rodinou se nestýká. Otec je ve vězení, matka umřela. „*Máma mi umřela. Srazilo ji auto. Budou to už dva roky. A s tátou si už nechci psát, ani se sním vídat. A se sestrou se nevidám, protože ta je v Itálii. Se odstěhovala.*“ Občas se navštěvuje s lidmi z dětského domova. S vychovateli, nebo kamarády. Je ráda, že se s nikým s rodiny nestýká a snaží se na vše zapomenout. „*Ono je dobře, že si nepamatuju všechno, kdybych si to měla pamatovat, tak to nebyli pěkný věci. Třeba to tak má být, třeba se to vyplo schválně.*“

Sestra se odstěhovala do Itálie, ale než se odstěhovala, něco se stalo: „*Ona bydlela nejdřív v Praze, tady fetovala, a pila alkohol. No a pak otěhotněla. Tak sem ji řekla, ať jde na potrat, že se o něho nedokáže postarat. Jenže ona si to nechala. Tak pak byla v azyláku pro matky. Dostala kočárek, oblečení, vaničku, přebalovák. Všechno dostala. No jenže, pak udělala moje sestra nejhorší kravinu. Nechala na hlídání dítě nějaký ženský a šla chlastat. A oni jí pak to dítě sebrali. Protože byla opilá, a nestarala se o něho pořádně. No tak je moje neteř v dětském domově. Takže historie se opakuje.*“ Většinu času Aneta tráví v práci, nebo se svým přítelem. Nadále navštěvuje psychologa. Aneta má ráda děti, a v budoucnu by ráda děti měla. Prozatím je však neplánuje.

8.2. Závěr případové studie - Jak může sociální pedagog zasáhnout?

První pomoc by měla spočívat již v primární prevenci na základní škole. Například formou přednášky, kterou může udělat nějaký odborník (lékař), nebo tuto přednášku může udělat i pedagog. Měl by žákům vysvětlit, co je týrání, jaké formy týrání existují a jiné informace. Odborník by mohl uvést i příklad, kdy se setkal s týráním dětí. Dále zhlédnutí dokumentu, který by poskytoval jak informace o tomto jevu tak příběhy obětí. Dále by měl pedagog ve třídě diskutovat o tomto jevu, říct žákům, že pokud mají nějaký problém, že se mu mohou svěřit.

Zábavnější forma prevence je pro žáky formou hry, dramatické výchovy, nebo například Divadlo fórum. Tyto aktivity jsou pro děti přínosnější, zábavnější a existuje mnoho způsobu a variant, které se dají využít. Žáci by společně s Anetou zjistili, jak vůbec takové týrání vypadá. Jak se zachovat a jak reagovat. Dále by je měl pedagog informovat co dělat pokud Vás, nebo někoho ve Vašem okolí, někdo týrá. Poskytnout jim dostatečné informace, na koho se obrátit, komu se svěřit a hlavně, že je důležité někomu to říct. Také je možnost se obrátit na organizace a jejich aktivity, jako například OSPOD, Záchranný kruh, Dětské krizové centrum, Linka bezpečí dětí a mládeže, Bílí kruh bezpečí, Národní informační centrum pro mládež (NICM), aj.

9. SHRNUTÍ PŘÍPADOVÉ STUDIE

Narození Anety nebylo pro rodiče nijak významné. Rodiče jí nechtěli, ale když už se narodila, byli s tím smířeni. Jelikož se Aneta narodila s nemocnými nohama, byla to pro rodiče další příťaž. Matka se Anetě snažila pomoci s její nemocí, ale neustále jí to pak během života vyčítala. Už tehdy se rodiče dětem nevěnovali a chyběla jim láska a péče. Děti byly nevhodným způsobem trestáni a byli trestáni za věci, které patřili k dětství. Když Aneta začala chodit do školky, matka jí zapomínala vyzvednout a musel ji vyzvedávat otec. Tehdy ještě matka pracovala, a nebyla tolik závislá na alkoholu. Jak Aneta vyrůstala, závislost matky se prohlubovala a přidala se k tomu i závislost otce. Díky alkoholu začali doma vznikat hádky a rozepré. Postupem času se hádky přeměnili v domácí násilí a týrání Anety. Otec Anetu trestal nepřiměřeným způsobem. Aneta měla strach a neustále musela sledovat, co se doma děje. Sledovat, jak se rodiče hádají, a jak otec bije její matku a někdy i ji.

Během školních let si Aneta prošla šikanou. Jelikož matka byla v invalidním důchodě a pracoval jen otec, neměli mnoho peněz. To bylo příčinou šikany. Aneta nosila staré oblečení a děti se jí posmívali. Nosila také brýle, které byly důvodem k posměchu. Aneta nikomu neřekla, že se jí děti posmívají. Šikana pak začla být mnohem horší. Spolužáci začli Anetu fyzicky napadat. Aneta tudíž byla fyzicky napadána jak ve škole, tak i doma. Tehdy začala chodit za školu, aby nemusela být ve škole ani doma. Trávila čas někde venku. Na záškoláctví jí pak po měsíci přišli. Ve svých 14 letech se Aneta poprvé zamilovala a našla si přítele. Byl poněkud starší a to Anetě přineslo jen další potíže.

Situace doma byla už tak špatná, že Aneta ve 14 letech byla odebrána z rodiny. Byla umístěna do Diagnostického ústavu, kde strávila 2 měsíce. Potom jí přemístili do Dětského domova. Tam Aneta žila až do svých 19 let. Jelikož v 19 letech ukončila střední školu, nemohla nadále zůstat v DD a musela odejít. Aneta si začla hledat práci a než jí našla, trvalo jí to rok. Tento rok strávila v Domě na půli cesty, což je azylový dům. V současné době je Anetě 23 let. Pracuje v McDonald 's už 3 roky. Žije v Praze a má už 8 let přítele. S rodinou se nestýká. Matka jí umřela, otec je ve vězení a setra žije v Itálii. Kdyby měla možnost se stýkat s rodinou, nechtěla by.

V této případové studii jsem použila kategorizaci, která se skládala z několika faktorů. Některé kategorie byly zvoleny podle prostředí, kde Aneta žila, byla vychovávána a trávila čas. Kategorie Rodina, Škola, Dětský domov a Azylový dům mají společné jedno. A to prostředí, které mělo na Anetu velký vliv. Pouze kategorie Dětství a Současnost vznikly podle časového období, jelikož mi přišlo důležité poukázat na tyto dvě období Anetina života. A poslední kategorie jsou Vztahy. Ty jsou v životě Anety velmi důležité.

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, zda má týrání, zanedbávání v dětství vliv na život Anety v současnosti. Jaké má následky, jaký vztah má s rodinou, jestli je schopna mít nějaký vztah a zda má nějaké kamarády.

Aneta netrpí žádnými vážnými následky. Netrpí žádnou psychickou poruchou ani jiným onemocněním. Během pobytu v Dětském domově trpěla nespavostí, ale ta časem vymizela. S nočními můrami jí pomohla psycholožka, kterou Aneta navštěvuje i v současnosti, jelikož jí sama vyhledala. Potřebovala o svém životě někomu říct a svěřit se. Co se týče vztahu s rodinou, Aneta se s nimi nestýká a ani nemá zájem být s nimi v kontaktu. Nemá k nim důvěru, ani k nim necítí žádné závazky. I když to jsou její rodiče, ve svém životě je nechce. Nemůže jim odpustit, jak se chovali, a jaké díky nim měla dětství. Aneta je schopna mít vztah, ale jelikož byla od malička zvyklá být sama, lidí kolem sebe moc nevyhledává. Kamarády nějaké má a stačí jí to. Přítel má už 8 let, takže je schopna dlouhodobého vztahu. Všichni partneři, které Aneta měla, byli poněkud starší než ona. Dle mého názoru si Aneta vybírá starší muže schválně. Vidí v nich oporu a jistotu. Hledá něco, co sama neměla. Něco, co jí otec neposkytoval. V budoucnu by Aneta chtěla děti, ale zatím je neplánuje.

ZÁVĚR

Svoji bakalářskou práci jsem nazvala Týraný jedinec z pohledu sociálního pedagoga. V teoretické části jako první popisuji syndrom CAN. Dále popisuji týrání. Definici týrání, a také formy týrání. Ve 3. kapitole se věnuji obětem týrání podle formy týrání. Ve 4. kapitole se naopak věnuji pachateli, definici pachatele a typologii pachatele. Velkou pozornost jsem věnovala 5. kapitole, kde se věnuji domácímu násilí. Popisuji formy domácího násilí, typické znaky domácího násilí, aj. V poslední kapitole teoretické části se věnuji prevenci syndromu CAN.

Praktická část mojí práce se skládá ze 3 kapitol. Popis výzkumu, případová studie a shrnutí případové studie. V popisu výzkumu jsem popsala, jakou metodu sběru dat jsem si pro tuto práci vybrala, dále jsem popsala co je to případová studie, nebo seznámila s objektem výzkumu. Samotnou případovou studii jsem rozdělila podle kategorií, které jsou vytvořeny na základě časového období a prostředí. Poslední kapitola praktické části obsahuje shrnutí celé případové studie. Ve shrnutí případové studie jsem odpověděla na otázky, které byly cílem mé bakalářské práce.

Z provedené kazuistiky vyplývá, že Aneta je ve svém současném životě spokojena. Určitě jí ale rodina musí chybět. Nemá rodinné zázemí, kam se může vrátit. Nemá matku a otce, na které se může spolehnout. A hlavně, během dětství a dospívání neměla žádný vzor. Vyrůstala v dysfunkční rodině. A to se podepsalo i na jejím chování. Je tichá, introvert, nekonfliktní, samostatná, pracovitá a přátelská.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BECHYŇOVÁ, Věra, 2007. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. 1. vyd. Praha: IREAS. 229 s. ISBN 9788086684475.

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ, 2016. Domaci násilí. In: *domaci nasili.cz* [online]. [cit. 4.2.2016]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/>.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2014. *Viktimologie pro forenzní praxi*. 1. vyd. Praha: Portál. 158 s. ISBN 978-80-262-0582-1.

DUNOVSKÝ, Jiří - DYTRYCH, Zdeněk - MATĚJČEK, Zdeněk, 1995. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. 245 s., [8] s. obr. příl. ISBN 8071691925.

GJURIČOVÁ, Šárka, Jana KOCOURKOVÁ a Jiří KOUTEK, 2000. *Podoby násilí v rodině*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad. 101 s. ISBN 8070214163.

HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana - VANÍČKOVÁ, Eva - PROVAZNÍKOVÁ, Hana, 1995. *Násilí v rodině: syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. (80) s. ISBN 8085529173.

HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vydání. Praha: Portál, s.r.o. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

HUBÁČKOVÁ, Jitka, 2015. Syndrom CAN – charakteristika. In: *icm.cz* [online]. 27.8. [cit. 04.2.2016]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/syndrom-can-charakteristika>.

JELÍNEK, Jiří, 2012. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, advokátní tarif*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Leges, 1301 s. ISBN 978-80-87576-29-8.

MIOVSKÝ, Michal, 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-1362-4.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ, 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.

WISSOW, Lawrence, 1995. Child abuse and neglect. In: *nejm.org* [online]. 25.5. [cit. 29.2.2016]. Dostupné z: <http://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJM199505253322107>